

WODNIK

GWIAZDOZBIÓR POLSKIEJ PIOSENKI

16 lutego

Opracowanie: Wojciech Dąbrowski www.spotkaniazpiosenka.org

CZESŁAW NIEMEN

(wł. **Czesław Juliusz Wydrzycki**, ur. 16 lutego 1939 roku, Wasiliszki Stare koło Lidy, obecnie na Białorusi, stąd pseudonim artystyczny **Niemen**, przyjęty w 1963 roku, zm. 17 stycznia 2004 roku, Warszawa), multiinstrumentalista, piosenkarz, kompozytor i aranżer, legenda polskiej piosenki, był uznawany za najpopularniejszego wokalistę w kraju (ankiety pism muzycznych *Jazz* i *Non Stop*, 1964-1980), polskiego artystę wszechczasów (*Polityka*, 1999), najlepszego polskiego wokalistę ostatniego 50-lecia

Ojciec był stroicielem instrumentów muzycznych i grał w orkiestrze miejscowego Domu Kultury. Mały Czesław śpiewał w chórze piosenki rosyjskie, białoruskie i ukraińskie. Uczył się w liceum muzycznym w Grodnie (1954–1958). Do Polski przyjechał, jako repatriant, w 1958 roku, mieszkał w Białogardzie. Kontynuował naukę w średniej szkole muzycznej w Gdańsku (klasa fagotu).

Debiutował jako piosenkarz w Klubie **Żak** w Gdańsku w kabarecie studenckim *To Tu* (kier. **Wowo Bielicki**). Początkowo śpiewał muzykę latynoamerykańską (pierwszy sukces: *Malaguena*), bossa novy, ballady. Był jednym z laureatów finałowej dziesiątki I Festiwalu Młodych Talentów w Szczecinie (1962).

W latach 1962-1967 występował jako solista z zespołem *Niebiesko-Czarni*, zdobywając od razu wielką popularność (tytuł piosenkarza 1964 roku w pierwszej ankiecie popularności miesięcznika *Jazz*). Pierwsze przeboje: *Mama nasza mamó* i *Wiem, że nie wrócisz* (śl. **Jacek Grań**, 1963), *Pod Papugami* (muz. **Mateusz Świącicki**, śl. **Jan Galkowski**, **Bogusław Choiński**).

W 1967 roku założył własny zespół **Akwarele** (**Tomasz Butowtt** dr, **Tadeusz Gogosz** – gt bas, **Tomasz Jaśkiewicz** – gt, **Marian Zimiński** organy, **Ryszard Podgórski** tp, **Zbigniew Sztyc** ts i bs). Na V KFPP w Opolu zdobył nagrodę specjalną za wykonanie piosenki *Dziwny jest ten świat* z własną muzyką i tekstem.

Wielokrotnie zmieniał styl śpiewania, współpracował z takimi muzykami jak **Andrzej Kurylewicz**, **Helmut Nadolski**, **Józef Skrzek**, **Jacek Mikula** i **Zbigniew Namysłowski** (piosenka *Sprzedaj mnie wiatrowi*).

Był twórcą piosenek autorskich: *Czas jak rzeka*, *Sukces*, *Chciałbym cofnąć czas*, *Człowiek jam niewdzięczny*. Dla **Ady Rusowicz** napisał piosenkę *Za daleko mieszkaś miły*.

Komponował piosenki do tekstów **Marty Bellan** (**Zbigniew Kaszkur** i **Zbigniew Adrjański**): *Płonąca stodoła*, 1968, *Najdłuższa noc*, *Mój pejzaż*), **Marka Gaszyńskiego**: *Czy wiesz? Klęcząc przed tobą*, *Narodziny miłości*, *Sen o Warszawie* (nagranie z orkiestrą **Michela Colombiera**, Paryż, 1966), **Franciszka Walickiego** (pseudonim: **Jacek Grań**): *Hej dziewczyno, hej*, *Wiem, że nie wrócisz*, *Baw się w ciuciubabkę* (1965). Piosenkę *Czy mnie jeszcze pamiętasz* (*Mutter, hast Du mir vergeben?*) włączyła do swego repertuaru **Marlena Dietrich** (1964).

Pisał muzykę do wierszy **Adama Asnyka** (*Jednego serca*, 1969), **Bolesława Leśmiana** (*Com uczynił*), **Zbigniewa Herberta** (*Kamyk*), **Jarosława Iwaszkiewicza** (*Piosenka dla zmarłej*, 1972, *Nim przyjdzie wiosna*, nagroda na MFP, Sopot, 1978), **Marii Jasnorzewskiej - Pawlikowskiej** (*Smutny ktoś i biedny nikt*, *Ptaszek*), **Cypriana Kamila Norwida** (*Aerumnarum plenus*, *Bema pamięci rapsod żalobny*, 1969, *Daj mi wstążkę błękitną*, *Italiam Italiam*, *Marionetki*, *Pielgrzym*, *Sariusz*), **Juliana Tuwima** (*Wspomnienie*, 1967, *Jeżeli*).

Komponował muzykę teatralną (*Ballada łomżyńska*, *Bracia Karamazow*, *Burza*, *Cyd*, *Dziady*, *Hamlet*, *Mąż i żona*, *Mindowe*, *Parady*, *Samuel Zborowski*, *Sen srebrny Salomei*, *Wyzwolenie*, *Zabobonnik*) i filmową (*Antyki*, *Dziewczyna do wzięcia*, reż. **Andrzej Kondratiuk**, *Gra*, reż. **Jerzy Kawalerowicz**, 1969, *Kronika polska*, *Polonia Restituta*, reż. **Bohdan Poręba**, *Wesele*, reż. **Andrzej Wajda**, 1973, *Zapach ziemi*, serial *Rodzina Leśniewskich*, reż. **Jerzy Łęski**).

Koncertował m. in. w paryskiej *Olimpii* (12 grudnia 1963 roku), w Szwecji (1964) i na Węgrzech (1965), we Francji (Festiwal *Variete* w Rennes, *Prix Special du Jury* i *Hermine d'Argent*, 1965), Indiach (*Jazz Yatra*, 1978).

Nagrywał płyty we Włoszech, Niemczech i Stanach Zjednoczonych. Ważniejsze płyty: *Dziwny jest ten świat* (1967), *Sukces* (1968), *Czy mnie jeszcze pamiętasz* (1969), *Niemen enigmatic* (1970), *Niemen* (1971), *Niemen aerolit* (1974), *Katharsis* (1976), *Idee fix* (1978), *Postscriptum* (1980), *Terra deflorata* (1989), *Spodchmurykapelusza* (2001) i wydane za granicą (CBS): *Strange is this world* (1972), *Ode to Venus* (1973), *Russische Lieder* (1973), *Mourner's Rhapsody* (1974). Za płytę *Dziwny jest ten świat* otrzymał, jako pierwszy z polskich wykonawców, *Złotą Płytę*, zdobył trofeum *MIDEM* w Cannes (1968) oraz nagrodę amerykańskiego tygodnika *Billboard*.

Pod koniec życia eksperymentował we własnym studiu muzycznym, wykorzystując instrumenty elektroniczne i syntezatory. Był laureatem nagrody I stopnia Prezesa Rady Ministrów za twórcze osiągnięcia w dziedzinie kompozycji i interpretacji (1979), uhonorowany *Super-Mateuszem*, nagrodą im. **Mateusza Świącickiego** (program 3 Polskiego Radia, 1999), telewizyjnym *Super-Wiktorem* (1999) i *Złotym Fryderykiem* za całokształt twórczości.

19 lipca 2002 roku, obchodził 40-lecie pracy artystycznej galowym koncertem w Filharmonii Krakowskiej. W 2003 roku ukazał się 12-płytowy album z jego dorobkiem *Niemen od początku*. Reżyser **Marek Piwowski** nakręcił film o Czesławie Niemenie – *Sukces*.

POD PAPUGAMI

Muzyka: **Mateusz Świącicki**, słowa: **Jan Galkowski & Bogusław Choiński**
bossa nova z repertuaru **Czesława Niemena (1963)**

Pod Papugami

Jest szeroki niklowany bar,
Nad szklaneczkami
Choraǳiewką żółtą świeci skwar.

Tu przed dziewczętami
Kolorowa słodycz stoi w szkle,
Wraz z papużkami
Chcą szczebiotać i kołysać się.

Na napowietrznych swych huśtawkach
Na parkietach i na mostach,
Według kolorów włosów, sukien
I według wzrostu.

Pod Papugami

Wisi lustro, w którym każdy ma,
Most z lampionami,
Promenadę do białego dnia.

Na napowietrznych swych huśtawkach
Na parkietach i na mostach,
Według kolorów włosów, sukien
I według wzrostu.

Pod Papugami

Nawet wtedy, gdy muzyki brak,

Pod Papugami

W kolorowe muszle gwizdże wiatr.

SEN O WARSZAWIE

Muzyka: **Czesław Niemen**, słowa: **Marek Gaszyński**, pierwsze nagranie z orkiestrą **Michela Colombiera (Paryż, 1966)**

Mam tak samo jak Ty,
Miasto moje, a w nim
Najpiękniejszy mój świat,
Najpiękniejsze dni.
Zostawiłem tam
Kolorowe sny.

Kiedyś zatrzymam czas
I na skrzydłach, jak ptak,
Będę leciał co sił
Tam, gdzie moje sny
I warszawskie
Kolorowe dni.

Gdybyś ujrzeć chciał
Nadwiślański świt,
Już dziś wyruszaj ze mną tam.
Zobaczysz jak
Przywita pięknie nas
Warszawski dzień (3x).

WSPOMNIENIE

Muzyka: **Marek Sart**, słowa: **Julian Tuwim**, piosenka z repertuaru **Czesława Niemena (1967)**

Mimozami jesień się zaczyna,
Złotawa, krucha i miła.
To ty, to ty jesteś ta dziewczyna,
Która do mnie na ulicę wychodziła.

Od twoich listów pachniało w sieni,
Gdym wracał zdyszany ze szkoły,
A po ulicach w lekkiej jesieni
Fruwały ze mną jasne anioły.

(wokaliza)

Mimozami zwiędłość przypomina
Nieśmiertelnik – żółty październik.
To ty, to ty moja jedyna,
Przychodziłaś wieczorem do cukierni.

Z przemodlenia, z przeomdlenia, senny
W parku płakałem szeptanymi słowy.
Młodziak z chmurek prześwitywał jesienny,
Od mimozy złotej – majowy.

Ach, czułymi, przemiłymi snami
Zasypiałem z nim gasnącym o poranku,
W snach dawnymi bawiąc się wiosnami,
Jak tą złotą, jak tą wonną wiązanką.